

Da: baabaasahba AabhdKr Aaina Baartlya salwaQaanaatIla saamaajak nyaayacaa vaastva

Bagavana maana

iLrkouk %&

saamaajak nyaayacaa ha ivacaar mahaxaa jaiirtbaa filao yaabiyaa saamaajak kayaatba AapNaa savaa- ma piraacayal zrtao C~ptl rajalal- SaahUmaharajaahtl 26 jaiirad 1902 maOyaa AadGa kaZba sabhaanaat pmaasa T@ko raKlva jaagaa QaarNa jaahr k\$na svaatIlyapula kaLat saamaajak nyaayacyaa t%aatba payaBarNal kolal. Aaina svatA maqaasaladyaasa jaatit janma Gaot ladiyaa Da: baabaasahba AabhdKr yaabha jaatI vyavasqaar dahk Anaava AalyaamalO Aaina baalif filaa SaahIlyaa piraNamilo nasalla saimaticao AOyaxa Aaina Baartlya salwaQaanaatSalpkar Da: baabaasahba AabhdKr yaabha salwaQana sabatIla cacaa vaalI saamaajak nyaayacal Baimka saBaagahapuzospYT k\$na saamaajak nyaayacyaa t%aalaa GaTnaahak ikItha salwaQaanaahak trttulcaa djaa dIlyasaazl Aagah Baimka GaTlal %aacal flaaEatl nInNajaa Baartlya salwaQaanaatIla saamaajak nyaayacaa t%a haya.

saamaajak nyaayacal eithaisak paSvaBathalA-

svaatIlyapula kaLat Baartat jaatI vyavasqaaf gairbal-clairdyaf A&anae] pasamar bakarife s-l-pdaYa BaalaBaaf laak salIlyaa vaaZE Qaaimak salIlyaa ASaa Anak samasya habIyaf 15 AqasT 1947 rajal Baartalaa svaatIlyaa imalalaa svaatIlyaanitir dsaatIla sava pkaracyaa ivalamtuarIla AaQairt samajarcanaa naahSal krIlyacyaa] dGaanaasalwaQaanaat saamaajakE Aaiqak Aaina rajakIlyaa nyaayacal trttul krIlyaat Aalalal Aaho 26 jaanaaraal 1950 pasada Baartlya salwaQaanaacal Amilabajaavalal saS Jaalal. tuhapasada saamaajak nyaayacyaa t%acyaa Amilabajaavalalasa saSvaat Jaalalal Aaho Aaina Aaja yaa t%acyaa AmilabajaavalalmaOyaa pasalz valaacaa kalaKID laadIlaa Aaho saamaajak nyaayasaazl saa } qabyaaraosaimatIpozoda: baabaasahba AabhdKr yaabha idlalal saaxaf 1930 cal pihlal qaavnanaja piraYadE pIlaokrarE mahadcaa cavadar tLyacaa saIyagahE maiSak yaqalla kaLarana miltir pivaSa Aaina Da: baabaasahba AabhdKr yaabha saamaajak calvalI yaa maQaba saamaajak nyaayacal Baimka spst hato dsaatIla sava-jaratbaa saamaajak nyaayacal hmal dIba hI itcal Baimka Aaho salwaQaanaacyaa pkrNa tIla mallaBatt hok Aaina pkrNa caar maQalla

I k j k k :

BaartatIla jaatIlyavasqaaf Qame valaf pIte \$ZIE pItra yaabha ivacaar krtaf Baartat nyaaya svaatIlyaf samta Aaina maaval hokacal pItra Aaina vaarsaa idsada yat naah. pItra gaatma baIvahl jaatE Qame valaf pItraevajal maavatoaa ivacaar krIlaarI naal samajarcanaa inamaIla k\$na salIlyaa-jagaalaa "valIsvak saamaajak nyaayacaa" sabIga idIlaa.

Short Profile

Bhagavan Mane
Political Science at Shivaji University, Kolhapur.

rajyaacal maqaalSak t%aa yaabha] dsa 'saamaajak nyaaya' pstaipt krIlyacaa Aaho Baartlya salwaQana ha pqaan saamaajak dsteoraja Aaho Aaina %aamalalaa trttulba maIya htl saamaajak EaitIcaa Aaho saamaajak nyaayacal salwaQaanaat trttul krIlyaa mah%aacal baaba Aaho Anyaqaa saamaajak nyaayacal pstapnaa haj- Sakt naah. nInNaba salwaQanaSabat masab/avar cacaa hat Asatanaa saamaajak nyaayacyaa Amala bajaaavalalasaazl Aaiqak nyaayacal

trttul krIlyacal AavaSyakta Aaho yaabhat salwaQaanaacal Salpkar Da: baabaasahba AabhdKr baahrao janarla' pao ko TI. Saha baahrao-janarla' idvaalna bahadit Alaadl krIlyasaamal Ayyar baahrao-janarla' E Aaid sadsyaahil %yaasaazl Aagah QarIlaaa hata. Aaina yaacavalI kaqaaacyaa bahadIlyaa sadsyaamal %yaasaazl ivarada kdaa hata. %aacaa mah%aacakarNa nInNajaa saamaajak trttulbaazl saIlyat Icaasamaana Aaina yaagya vaatpE jaimanalcao raTYakrIla Jaalaa Asato tr samajaatIla Ealmit-BaadvaladarE jaimadarE sabhaaimak Aaina jahagaldar yaabha ihsabIlyalaa Qaaka inamaIla Jaalaa Asata Aaina %aacaa inavaDlaalkt kaqaaalaa taIa Jaalaa Asata: nInNaba sardar valhBabaal-pTda baahrao-janarla' Aaina [tr sadsyaahil Aaiqak nyaayacyaa t%aalaa ivarada kdaa hata. pItra javahrIlaala nah\$hl maadIadiyaa] IlyatIlyaa zravaathl 'saamaajak nyaayasaazl' Aaiqak trttul kdal nasalyaamalOda: bal. Aar AabhdKr yaabha] IlyatIlyaa zravaavar jaardar iTka kdal hatI.

Baartlya salwaQaanaacal Amilabajaavalal 26 jaanaaraal 1950 pasada saS Jaalal salwaQaanaacyaa Amilabajaavalalasa pasalz valaa pIlaa hat Aahd. salwaQaanaamaft saamaajak nyaayacal psqaapnaa krIlyacaa piraIha kdaa gaafE pItraAVaphl Kp maaza pIlaa gaazayacaa Aaho salwaQaanaatIla saamaajak nyaayacyaa t%aamalOyaa samajaatIla saIlyaa Aaina saIlyatIcaaa yaagya vaatpE ivakasaacal samana salIlyaf maqaasaladyaa samajaalaa samana djaa-idIlaa gaalaa naahI.

Baartlya salwaQaanaat salwaQaanaak%yaabha tIla pkarcaa saamaajak nyaayacyaa t%aabha pirsakar kdaa Aaho pihlyaa pkaramaIyavatrIvathak saamaajak nyaayacal hmal idlalal Aaho yaamalOyaa salwaQaanaacyaa pkrNa caarmalalaa kIlaa 36E kIlaa37E kIlaa 38 Aaina kIlaa 39 hI saamaajak

rajyaSaas- ivaBaaga , iSavaajal ivaVaplZf kadhapit.

nyaayacal Baahka par paDaval Asaa inadGa dtat. daa-ya pkarat naaksana Barpa[- isalWalit anasaar ³Compensation Theory³ %yaanDyaanaksana Barpa[caot%a AiBapit: Aaho magasalalyaa jaati-janaatIhae ihilUsabkRtInojal hlna vaagalalk idlal Aailna %yaanDyaan%yaabhyavar jao Anyaaya A%yaacaar Jaalaa. %yaabhl Apirinot hana Jaalal. tl Ba\$na kaZNyaasaazi xaitpUak nyaaya ikMha naaksana Barpa[- isalWalit anasaar salwaQaanaat magasalalyaa laakabhyaa trtull k.\$na samaajjak nyaayasaazi jaalvapUak trtull kDalyaa Aahd. pkrNa dana maQala maBatt hekacyae samana hekacyaa trtull maQya savahha kayaVapuzo samanaatae Qaa—valae jaat ikMha ilagha Aqavaa jannsqana yaa karNaah\$na BaalBaava krNyasa nana[- kDaa Aaho klana 17 nasaar Asp\$ytaa naYT krNa klana 23 nasaar Saahlaavaa\$Dcaaa hek Aailna klana 29 va 30 saabkRtk va Saahlaak hekacal trtull kDaval Aaho pkrNa caar maQala klana 46 nasaar Anasaicat jaati-Anasaicat janaatI Aailna dbala GaTk yaabho Saahlaak va Aaiqak intsahQanaacyaa hmical trtull samaajjak nyaayasaazi kDadal Aaho Aailna itsara nyaayacaa pkar ivainanyaaQairt nyaayacae %yaanDyaan ivainanyaat ivaiht Asalaa-ya nyaayacaa %aAahd. %yaanasaar saht%tIcyaai AiQak vaatpacaa samana ivainanyaa krNa %yaanDyaan maht%t oaa ikMha saht%tIcyaai ivacaar kDaa jaatao phtpQanaa salwaQaanaat tsal kabatlhl trtull naah. %yaanDyaan ivaatrNa Jaalalonaah. %yaanDyaan samaajjak nyaayacal psqaapnaa krNyasaasaaADcaal inama Na hatat. yaabaat Da: baabaasahba AabhdK yaabhl 'stIisa AnD mayanaarTija' yaa galhamaQyaan rajya ho samaajjak pivatnaacaa saadana Asaha samaajjak kIlyaa hD%yaacaa idYT AahoAsanhtIlaAaho

salwaQaanaat samaajjak nyaayacyaa]dSaanao raKlva jaagabho Qaanaa svalkarlaa Aaho to naaksana Barpa[- krNaa-ya nyaayacaa]dahrla Aaho samaajjaatIla magasalalyaa laakacyaa kIlyaaNaasaazi rajyaanao Qaanaabhl AakNal kraval Asaa inadGa Baartlya salwaQaanaanao idlalaa Aaho magasavagalyae Anasaicat jaati-janaatIlyaa laakabhazi Aarxalacal piZlla pkaaro trtull krNyaaat Aaladal Aaho

- 1³ rajakIlyaa pitinaQal%a³raKlva matdar saha³
- 2³ SaasakIlyaa naakrhtIla raKlva jaagaa
- 3³ isaxalva xaa-atIla raKlva jaagaa

Aailna salwaQaanaacyaa Baaga 16 maQyaan klana 330³¹ laaksabatt k³ Anasaicat jaati-janaatIlyaa rajaikya pitinaQalIlyaa trtull Aahd. tsaa Baaga 16 va ivaxat vaqaasabhlal ivaSaha]pballa yaa AnahQanao klana 332 nasaar rajyaacyaa ivaQanaasabatt Anasaicat jaati Aailna Anasaicat janaatI yaabhyaa krita jaagaa raKlva zualyaacyaa trtull sahtIhal Aaho Baartlya salwaQaanao rajaikya nyaayalvaro 'samaajjak nyaayabhyaa Anah abajavaalvaasaazi laaksabaa va ivaQanaasabattIla raKlva jaagabhl mat vaZisaazi salwaQaana dS\$yaahI samaajjak nyaayacal pit-ta krNyaaevajal rajakIlyaa laabaacaa hDUAiQak Aaho

Baartlya salwaQaanao klana 14 maQyaan maht%t oaa AiQakar idlalaa Aaho Aailna klana 15 maQyaan Anasaicat jaati va Anasaicat janaatI yaabhyaa ivakasaasaazi sarkanao Kasa trtull kravyaat Asaa inadGa idlalaa Aaho salwaQaanaatIla klana 46 maQyaan Anasaicat jaati-janaatIbarabar [tr magasavagal-yaabha ivacaarhl kDadal Aaho samaajjak nyaayacyaa psqaapnaasaazi naajal phtpQanaa vhl. pl. isagha yaabhl [tr magasa jaatIha kahlIlyaa saavat raKlva jaagaa dQ] na samaajjak nyaayacyaa t%aalaa AiQak gatImana kDaa Aaho Aarxalae samaajjak nyaaya Aailna salhalcal samanaata yaacaa javalcaaa sahtIla Aaho Baartlya salwaQaanaat yaacaa jaalvapUak ivacaar kDaa Aaho Anasaicat-janaatI Aailna [tr magasavagalyaaabhyasaazi Da: baabaasahba AabhdK yaabhl mahtIadal

samaajjak nyaayacal Baahka itcal vyaapka Aailna dhtdRVTcaa p%yaya yaacal jaalNava Baartlya samaajjalaa satt phtnaadayaal zroa. phtpQanao navadIcyaai dSakarahlr Baartat rajyak%yaabhl samaajjalak nyaayacal Baahka magao pDha jaagaitkIkrNaamLorajya samaajjaadI samaajjarcanaa vyavasqaa psqaapnaevajal BaalDvalaSaahI Aqavyavasqaasanaqana maazyaa pimaNaavar kDaa jaato

salhBasatIal

- 1³ Kashyap subhas c History of parkiament of India vol. No. 1.
- 2³ Granville Austin The Indian constitution corner stone of a Nation oxford University press New Delhi (11th Impression) (2007) pp 51
- 3³ Baart sarkar ivaiQa va nyaayae maQalaya ³sapa³ Baartcaao salwaQaana ³2006³ 5-15
- 4³ Baart sarkar ivaiQa va nyaayae maQalaya ³sapa³ Baartcaao salwaQaana ³2006³ 330-342
- 5³ saazosa%yarIjana Baartacyaa rajyaGaTnaaal 50 valaakafITmahtIla pkaSana phtab 2002
- 6³ phtNa nalaA manavaaiQakar samaajjak nyaaya Aad Baart ka salwaQaana pafnTr phtalSasaE jayapht
- 7³ paTIIa BaartIla Aarxalva Aailna samaajjak nyaayae samaajjaadI pbaadQanal pkaSana [calakrIjhal
- 8³ caasaaLkr ASaakA Aarxalva Aailna samaajjak nyaayae pR 10-12